

TORONTÁI

POLITIKAI NAPILAP.

Felelős szerkesztő: Dr. Brájer Lajos.

Szerkesztőségi iroda:

Nagybecskerek,

Zápolya-utca 1-ső szám.

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

Előfizetési árak:

Égész évre ——— 24 kor.
Félévre ——— 12 .
Negyedévre ——— 6 .
Egy órára ——— 2 .
— Egyes szám ára 8 fill. —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünneppnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Nagybecskerek, 1908.

XXXVII. évfolyam 35. szám.

Szerda, február 12.

A hadügy a delegációban.

— Politikai munkatársunktól —

Budapest, február 12.

A Bécsben folyó delegációs tárgyalások legnagyobb anyagát a közös hadügy szolgáltatja. Az albizottságban és most a plenáris ülésben is a hadügyek foglalkoztatják legjobban a delegátusokat, akik igyekeznek éppen úgy, mint azelőtt a lehetőség és a viszonyok szerint érvényesíteni, azaz, hogy előbbre vinni Magyarország törekvéseit a hadügyi téren.

A csatározások igen érdekesekek, bár ma is csak akadémikusok.

Hogy fognak-e s mikor fognak jogos törekvéseink a monarchia egész szervezeteiben s nevezetesen a hadi szervezetben érvényesülni, arról sem optimizmussal, sem pesszimizmussal nem lehet beszélni, különösen pedig nem kalendárium szerint. De kétségtelen három dolog.

Az első az, hogy minden biralat, amelyet közös intézményeken s azok gyakorlatán gyakorlunk, annak a természetes jogunknak s annak az élettől adott szükségnek következtetése, hogy a monarchia valóságos alapján, teteles törvényein alapuljanak. A másik, hogy ebben állandó a javulás, éppen, mert óhajításaink nem szeszélyek, hanem az organikus élet organikus parancsai s a közös intézmények és vezetőségek lassankint, a viszonyoktól kényszerítve, hozzáalakulnak a valóság és a törvény parancsához. A harmadik, hogy egyfelől a magyar nemzeti politika szívóssága, másfelől a viszonyok kényszerítésének állandósága ezt az igazságot már úgy beleitatta a levegőbe, hogy ezt mindenki kénytelen, minden lélekzetével, magába színi, hogy szüksége derengeni kezd és tudatossá kezd válni a legelfogultabb elmékben is.

Ez a természetszerű fejlődés az, a mire a magyar nemzet bizalommal építheti nemzeti politikáját. Az az ereje régen megvan, hogy akiben nyilvánvaló rossz-

akaratot lát, azt eltegye utjából. Az a méltányossága is megvan, hogy akiben jóakaratot lát, ezt is honorálja és sokat elnézzen a jó szándék kedvéért. De mint ahogy semmi rosszakarattal nem tudta kialakulásunknak útját állani, további haladásunk biztos reményeit sem vetjük pusztán az emberek jóakarátába. A természet törvényeibe vetjük, melyek a politikának is parancsolnak, abba a természetességbe, hogy a közös intézmények csak akkor funkcionálnak s csak akkor szolgálhatnak hasznosan bárkit is, ha természetes és organikus kifejezői és megtestesítői a valóságos erőviszonyoknak és valóságos rendeltetésüknek. Amíg a külpolitika nem valósággal osztrák és magyar külpolitika, addig nem jó politika Ausztria s a dinasztia számára sem s amíg a közös hadsereg valóban nem osztrák és magyar hadsereg, addig nem tud alkalmas védelme lenni sem Ausztriának s a dinasztának sem. Ennek a homályos érzése az, ami olyan tételek átlátását veti fel, mint legutóbb Schönauich generális tétele, s az, hogy a magyar nemzeti politika olyan természetes és szükségszerű, mint maga az élet, az a kezessége annak, hogy biztos lehet a dolgában és biztos lehet a jövődjében.

Az új ipartörvény-javaslat. Az Országos Ipar-egyesület összes szakosztályai tegnapi ülésén az egyesület igazgatója, Gelléri Mór kir. tanácsos az új ipartörvény-javaslat főbb elveit ismertette. A nagy tetszéssel fogadott beható előadásban Gelléri mindenképp rátért azokra a hosszúságú kérdésekre, amelyek a törvényjavaslat létesítését megelőzték és nagyon fontos és őrvendentes eseménynek tartja az új törvényjavaslat közreadását, amelyet az ország egész iparossága majdnem negyedszázad óta sürgetett. Végleges kritikát a javaslatról ma még azért sem lehet mondani, mert annak legkérdeztetésebb része, nevezetesen, amely a munka dök és munkásszervezetek, a sztrájk ügyek és az ipari bíróságok ügyét fogja felkarolni, csak legközelebb jelenik meg, de magában véve az a munkalat, amely előtérbe fekszik, egyik legsikerdültebb kodifikátori alkotás, amit azoknak is el kell ismerni,

akik egyes rendelkezéseivel nincsenek egy véleményen. Közel két óra hosszat tartó tüzetes előadásában ismertette ezután a törvényjavaslat összes eddig megjelent fejezeit, az új intézkedéseket összehasonlította a régiakkal, mindenütt rámutatott az eltérésekre és reformokra és különös elismeréssel szótott az iparotatás és a szociális intézkedéseket felőő részéről. Az Országos Ipar-egyesület a törvényjavaslatot ki fogja nyomtatni, minden egyes tagjának megküldi, hogy mindeki elmondhassa róla véleményét. A törvényjavaslatot hosszas vitaciklusban fogják alapos megbeszélés tárgyává tenni.

HIREK.

Tájékoztató.

A gőzfürdő (telefon 118. szám) minden nap reggeltől 8 óráig kezdve 1/2-ig az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden kedden és pénteken déltől 15 óráig délután; ugyanazon napokon este 1/6-től 7-ig urak részére is. Vidéki hölgyek részére minden nap délből gőzfürdő. A kádfürdő reggeltől este 6-ig nyitva marad.

A Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület ingyenes olvasóhelyisége és könyvtára nyitva mindennap d. u. 5 óráig este 10 óráig, vasár- és ünneppnapokon d. u. 2 óráig este 10 óráig.

Február 18. Megyei központi választmány ülése.
Március 9. Közigazgatási bizottság ülése.

— Szent Vazul ünnepe. A gör. kel. egyház ma ünnepelte szent Vazul prófeta ünnepét, mely alkalommal a görög keleti templomokban ünnepi istentiszteletek voltak.

— A kultúregyesület ülése. A Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület igazgatósága február 13-án délután fél 5 órakor a vármegyeháza alispáni kistermében ülést tart, amelyre ezután is hivatalosak az igazgatóság tagjai.

— Hertelendy Józsefné halála. Közöltük, hogy Torontálvármegye egykori főispánjának özvegye, Hertelendy Józsefné vasárnap Nagyhíkindán meghalt. Az elhunyt matróna haláláról ma a következő gyászjelentést tették:

Kislapási Juhász Zsigmond és szül. hertelendy és vindornyalaki Hertelendy Margit egy a maga, mint gyermekei, József és Sarolta, valamint férje, kislapási Juhász Zsigmond cs. és kir. kamarás, huszárszázados, m. kir. testőrtiszt és sógora Gajda György huszárszázados, m. kir.

A „TORONTÁI” tárcája.

Qui pro quo.

— Humoreszk. —

Irta: Dr. Czirbusz Géza.

— A „Torontál” eredeti tárcája. —

A személyek fölcserelését qui pro quonak mondják ma az intellektuelek a Herbert Spenceri társadalmában.

Amikor én velem esett meg a káosz, még nem volt Spencer Herbert oly híres ember, az angliások akkor Mill Stuartert lelkesítették — s nekem is volt még illúzióm, 23 éves fiatalágom, ideáljaim, sok reményességem, kevés pénzem, rettentő lelkesedésem és szerény másfél méteres termetem (embonpoint nélkül).

Igy történt, hogy Temesvárról Budapestre igyekeztem. Gyorsvonaton! A csikó tanárok szele-verti fontoskodásával s a pedagógiai elemeketek mindent gancsoskodó jupiteri nagyképűségével. Igaz nem volt hírlapírói potyajegyem, de volt önérettem, (talán tulságos is) üde fiatalágom és reményességem, mint azt a magyar nóta mondja. Czeglédig minden jól ment. Egy-két cipőjét levedlett vigéc, egy észak-német prüfde erkölcsű föligészáj nevelőnő, egy kenguru pófajú billiard-virtuóz s kedvese, pajkos francia chansonokat csicscsergő feminista Übermenschin, bocsása meg elnevezésemet a pangerman Nietzsche és Chamberlain — rontották a 2-od osztályú kupé levegőjét. A társalgás magyarországi szokás szerint sehogyszem indult. En a mademoiselle felé pislogtam, de az a kupé ablakán dugta ki fejét, átengedve nekünk, nevezetesen nekem, mint geografusnak gobusának tanulmányozását, melynek csak egyetlen déllikőre vala.

A vigécek a pamutárkról és a firmák feleségeiről ptyakáltak. Mért ment Pinkász felesége Schwipz Mórchoz a Rappaport és Fiai szeszgyáros-cég valóságos baltagjának zsúrjára, mikor nem szenvedti a cafra és maláta szagát? Miért kokkettiroz dr. Wurstelmanné a néppárti képviselővel, mikor az sem Wurstelmannét el nem veheti néppártisága miatt, sem a kerületet örménysege miatt. Unalmas themák.

Közbe-közbe a délmagyarországi síkság akácfáit és sovány guiyát néztem, lestem a déli-bábot, melyet Arany László oly nagyzerűnek festett, de soh'sem látott; elkezdtem számlálni a kupé ablaka előtt elrohano telegrafpóznákat, hogy valamelyes gyorsasági kulcsot kapjak, mert mivel-hogy várt valaki a hírlapírók felkapott jelzője szerint, egy édes bájos Valaki Budapestben — de az idő ólomlábakkal és vicinális lassúsággal cammogott tova. Megguszáltam Felegyházát, a tarhonyás kunok főfeszát, — félelmem sem volt a peronnon; meg a barackos és homoki szőlő-fártók gatyás emporiumát: Kecskemétet. Ott sem várta a temesvári vonat az ördög se. Meg kecske sem mekegett a magazin előtt. Nem volt mit tennem, mint tovább folytatni a spháricus tanulmányozását.

Egy kis szundítás után egyszerre nagy riccsaj, kiabálás, futkározás, kupéajtók be- és kicsapása, biztatás, üvöltés, harakolás, tüszentés, hordárhivogatás, pakkáskák elejtése stb. stb. Czegléden vagyunk.

Ma Czegléd semmi, de akkor!! 30 évvel ezelőtt híres vasuti restauráció volt. Orsovára, Budapestre utazó inkább nem avett reggelit, csak hogy ceglédi guiyáshusból s majóránnás husból falatozzék. Söre is jó volt, bora, spriccerje kifogástalan. Ki kellett szállni. Ezt már az európai turista törvény is követelte.

Ki akarom számlálni tehát én is megkóstolom a híres borjupörkölt, pompás tárkonyos és tokányhust. Alig tettem le azonban lábom a fölbágora, nyakamba csimpaszkodik egy vasuti tiszt.

— No csakhogy eljöttél — volt az intrádója.
— Én kérem alásan? — rebegék szerényen.
— Na persze. Régen vártunk. Gyere csak. A feleségem kíváncsi rád. Nagy krakéler híred van és tudod az asszonyok szeretik az egyéni-segeket. No siess...

— De kérem, nekem Pesire...
— Ah, a fenébe. Itt maradj. Azt gondolod, eleresztünk? Csakhogy megcsiptelek. Te emberkerülő te. Hogy futhat valaki 23 éves korában az emberektől. Hamar, hol a holmid? Hordár! Hozza be ennek az urnak a pakkáskáját az irodába.

— Kérem, ne hozza ki, tovább utazom...
— Olyan nincs! Azt gondold cimborám, (megcsókolt Nro 1.) hogy eleresztetek? Dshorag. Pompás ebéd, szabad lesz nálunk. A feleségem roppant kíváncsi rád. Tudod az asszonyok. No csak gyere. (Ezzel fölnyabolt és leemelt a felbágo lépcsőjáról.)

— De hát kérem, mi lesz itt? —
— Hogy mi lesz, azt magam se tudom. Este alsós, fényes vacsora, cigánymuzsika, tánc. Eljön az állomásfőnök, jegyző, 3 ügyvéd, 2 mérnök, egy drb végrehajtó és egy financ. No meg egy csomó lány, keckias menyecske, szóval édesem jól fogod magad érezni.

— De én kérem Pestre készülök...
— Abból semmi sem lesz. Épp most jó a feleségem. Nézza Mancsi, itt a régen várt vendég. Ne engedje el. Mag akar szökni.

— Kedves nagysád — mondtam hűledeve — talán más?

testőrlezi nevében mély fájdalommal jelenti szeretett jó édesanyjának, méltóságos Szveggy hertelendi és vindornyalaki Hertelend v. Józsefné szül. dávidi és nemesvidi Bakó Zaida urnónek f. hó 9 én délután 5 órakor, életének 80. évében, szívizéghűtésben történt elhunytat. A megboldogult hült tetemei f. hó 12-én, szerdán délelőtt 9 órakor fogtak a szerb-utcai 2459. számú gyászházban a róm. kath. vallás szertartásai szerint beszenteltetni s innen Bocárra vitetvén, ott délután 1 és fél órakor újból beszentelés után a kegyuri templom sírboltjában örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szentmise-áldozat a megboldogult lelki fűdvéért február 13 án délelőtt 10 órakor fog a bocári kegyuri templomban a Minderhatónak bemutatni. Nagykikinda, 1908. február 10-én. Az örök világosság fényeskedjék neki!

— **Előjárásági választások.** Lowieser Imre központi főszolgabíró elnöklése alatt tegnap Ittvárnok és Rogendorff községekben a községi előjárásági választások következő eredményekkel lettek megjelölve:

Ittvárnokon: bíró Wagner Mihály, albiró Gyólai Albert, pénztárnok Himmelsbach Henrik, esküdtek Varnyas István és Csorba József.

Rogendorfon: bíró Monyov János, albiró Kasza János, pénztárnok Bogdánovics Antal, esküdtek Dugonics Döme, és Riesz Henrik. A választások közfelkiáltással egyhangulag történtek.

— **A pancsovai tanfelügyelőség.** Torontálvármegye kir. tanfelügyelője a következő fölhívást teszi közzé:

Tekintettel arra, hogy dacára annak, hogy Torontálvármegye alibunári, antalfalvai s pancsovai járásaira néve Pancsova székhellyel külön tanfelügyelői kirendeltség állított fel, ezen jársokból is még mindig hozzá fordulóak egy a tanítók, valamint az iskolaszékek, gondatlanságok s egyesek is panaszokkal és feljelentésekkel, felkérem tehát a fent jelzett jársokhoz tartozókat, hogy ezentul minden dolgukkal, a rájuk néve illetékes pancsovai kirendeltséghez forduljanak, annyiival is inkább, mert az összes ezen jársokra vonatkozó ügyiratok már általam átadattak a pancsovai kirendeltség vezetőjének. Nagybecskerek, 1908. évi február hó 8-án. Dr. Vértessy Gyula s. k., kir. tanfelügyelő.

— **Előadások a raboknak.** A Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület nemrégiben elhatározta, hogy a nagybecskerei kir. törvényszék fogházában levő rabok részére rendszeres oktató és ismeretterjesztő előadásokat tart. Az egyesület ez irányban előterjesztést tett a királyi ügyésznek, aki most a következő átiratot intézte az egyesület igazgatóságához:

A Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület tek. igazgatóságának Nagybecskerek.

Hivatkozással az 1907. évi november hó 28-án 315. szám alatt kelt megkeresésére hivatalos tisztelettel értesítem a tek. igazgatóságot, hogy azt az ajánlatát, hogy a nagybecskerei kir. törvényszéki fogházban büntetésüket töltő foglyoknak és raboknak rendszeres oktató és ismeretterjesztő előadás tartassék, örömmel és köszönettel elfogadom.

— Jó jó. Mondta a férjem. En el nem engedem, míg tejjőlős paprikás csirkéből jól nem lakik. Nem én. Már hogy, miért menne el? Oly régen várjuk. (Megcsókolt. Nro 2)

Erre a vasutas felesége és férje bevonsoztak az irodába.

A vasutas: Itt hozom a szökevényt.

Állomásfőnök: Szóvik. Innen ugyan el nem menekül. Ceglédi magyarok vagyunk.

En: — De kérem.

A feleség: Csitt! Semmi kérem. (Újra megcsókolt Nro 3.) Punktum. Ugy-e főnök ur, el nem eresztjük a szökevényt. (Mégint megcsókolt kétszer, jobb és balfelől. Nro 4. és 5.)

Vasuti főnök: Már hogy a ménköbe menne el. Ily szép menyecske marasztalására. Hát nem olvasta Arany: Tetemre hívá-át?

A feleség: No-no főnök ur. Rokonunk.

En: Rokonunk? Hát voltaképpen kihez legyen szerencsém?

A vasutas: Hej a kis alamuszi, hogy teteti magát, pedig csak úgy hizik a mája a sok csóktól.

En: Bocssáának meg kérem, nekem Pestre kell utaznom. Halvány seljtelmem sincs, miért fogtak le és tuszkoltak be ide.

A vasutas: A vonat már elment. Ne tekintőriázz. Itt maradsz. Ugy-e feleség itt marad a Lojzi?

En: Lojzi?! Sohasem volt a családban Lojzi!

A vasutas: Hát ne mókázzál. Te vagy a cimborám, édes jó barátom, rokonom Csuri Csukás Lojzi Szegedről, az alsóvároson lakol.

En: Micsoda? Uraim ez tévedés. Engem eitévesztettek. En temesvári tanár vagyok. Sonst Nichts! Neveim:

Cz. G.

(Megtörtént.)

Felkérem ennélfogva a tekintetes igazgatóságot, hogy az eszme megvalósításának részleteiből tervét velem közösen sziveskedjék avégett, hogy megállapíthassam, mily módon lehetne az egyesület működését és érdeklődését a rabok részére gyakorlatiasan felhasználni. Nagybecskerek, 1908. február hó 8-án. Dr. Konyovics György, kir. ügyész.

A Kulturregysület holnap tartandó ülésén fog az ügyrel részletesen foglalkozni.

— **Határozás.** Mint Temesvárról jelentik, Tadeschi János kir. kereskedelmi tanácsos, a temesvári kereskedelmi és iparkamara elnöke, tegnap 69 éves korában hosszú és kínos szenvedés után meghalt. Tadeschi János a közügyekért és polgártársainak javáért önzetlen buzgalkodó polgár, Temesvár és a Délvidék közgazdaságának egyik irányadó vezetője s a magyarság ügyének egyik lelkes apostola volt, akinek hatása széles körben élénk részvétet kelt.

— **Értekezlet az adóreformról.** Az adóreform tárgyában általunk már jelzett értekezletet az Országos magyar kersek. egyesülete nagybecskerei fiúja február hó 16-án délelőtt 11 órakor tartja a Lloyd helyiségében. Az egyesület ezton is felhívja erre az érdeklődők, különösen a kereskedők és iparosok figyelmét.

— **A tartalékosok fegyvergyakorlata.** A hadügyminiszter a közös hadsereg hivatalos lapjában most teszi közzé a tartalék- és póttartalék ezidei fegyvergyakorlataira vonatkozó rendeletét. Elrendeli, hogy fölüttes katonai hatóság a fegyvergyakorlat idejének megállapításában a tartalékos polgári foglalkozására és keresetére is tekintettel legyen. Földműveléssel foglalkozó tartalékos a mezői munka és az aratás idején nem hívják be fegyvergyakorlatra s aratáskor a békeállomány kiegészítésére is csak más foglalkozással bíró tartalékos, vagy póttartalékos hívják be szolgálatra. A tartalékos gyalogos katoná, ha állandóan a hadtest kerületében lakik, ahol ezrede állomásozik, annál a századnál végez tizenhárom napig tartó fegyvergyakorlatot, amelyből szolgálat. Az egyéves önkéntesből lett tartalékos altisztelet huszonnyolc napos s a tartalékos számvető altisztelet husz napos fegyvergyakorlatra hívják be. A békeleltetés kiegészítésére a fegyvergyakorlatra behívott póttartalékos huszonnyolc napra hívják be, oly módon, hogy az ezred békeleltetésére mindig be legyen töltve s ezt a legénységet az ezred békeleltetésére számítják. A lovasságnál április elsejétől az ősi hadgyakorlat befejezéséig az előirt békeleltetésből hiányzó legénység helyett tartalékos legénységet és altisztelet hívják be huszonnyolc napos fegyvergyakorlatra, ha az ezrednél nem volna elég fegyvergyakorlatra kötelezett tartalékos, s hadtestparancsnok rendeletére más ezred tartalékos legénységét hívják be s ily módon április elsejétől szeptember közepéig állandóan betöltik az ezred békeleltetését.

— **Adományok.** A Torontálmegyei takarékos hitelbank igazgatósága a sz. ad. lyceum céljai részére 50 koronát volt szives adományozni, melyért ezton is hálás köszönetet mond a lyceum vezetősége.

A nagybecskerei Népbank részvénytársaság igazgatósága a helybeli állami felső kereskedelmi iskolai deáksegélyző-egyesület részére 20 kor. adományt sziveskedett küldeni, melyért hálás köszönetet mond az iskola igazgatóság.

A Torontálmegyei takarékos és hitelbank igazgatósága 50 koronát adományozott a Magyarországi munkások rokkant- és nyugdíjgyűlete nagybecskerei fiúja jótékony célja javára, mely adományért hálás köszönetet nyilváníttja a fiók elnöksége.

A nagybecskerei Népbank r.-t. 20 koronát adományozott az „Iskolagyermekbarát”-egyesületnek, mely adományért hálás köszönetet fejezi ki az említett egyesület vezetősége.

— **Nyilvános köszönet.** A Torontálmegyei takarékos és hitelbank tekintetes igazgatósága az itteni m. kir. állami felső kereskedelmi iskola ösztöndíjat nem élvező, kiváló előmeneteli, szegénysorsu tanulóinak jutalmában való részesítésére 100 koronát, az állami polg. iskola segítőegyesületének 50 koronát, továbbá az állami felső kereskedelmi iskola deáksegélyző egyesületének 50 koronát volt szives adományozni. Kiváló kötelességünknek tartjuk, hogy iskolánk és szegénysorsu növendékeink nevében ezton is kifejezzük hálás köszönetünket a Takarékos és hitelbank igen tisztelt vezetőségének s első sorban Steinitzer Géza vezérigazgató urnak, iskolánk iránt tanultott jóindulatáért s évek sora óta ismétlődő hálhatós pártfogásáért. Az állami polgári- és felső kereskedelmi iskola igazgatósága.

— **Felülvizetés.** A felső kereskedelmi iskolai ifjuság folyó hó 8-iki táncostélyán a következő felülvizetések történtek: Jankó Agostonné urnó 30 korona, Jankó Agoston 20, Neuschl Ferenc alezredes 20 Torontálmegyei takarékos és hitelbank 20, Nagybecskerei takarékos és előleg-egylet 10, Steinitzer Géza 10, dr. Várady Imre

10, Bronts Ernő járásbíró 6, Eckstein Vilmos 5, Frauz J. L. 5, Gregor Károly 5, Haidegger Ödön 5, N. N. 5, Mangold Lipót 5, Strasser és Köög 5, Szerb takarékpénztár 5, Zsiross Lajosné 5, Naumann K. 4, Rubin Armand 4, Benó testvérek 3, Engel Ferenc 3, Grósz Géza 3, Herai Sándor 3, Hirtenstein Márk 3, Langyei István 3, dr. Mangold Samu 3, Martzy Ernő 3, Mihálovics Istvánó 3, dr. Pollák Győző 3, dr. Stern Lázár 3, Bánlaky András 2, Braun Ármán 2, dr. Dukasz K. 2, Deutsch Gyula 2, Eckstein Samu 2, dr. Gyorgyevics Milos 2, Kollarits Gábor 2, Kurjander Antal 2, Löwy N. 2, Magyary Pál 2, dr. Magyar Károly 2, Milassin Kálmáné 2, Mészáros Lipót 2, Mattanovich György 2, Mülkubn Dező 2, Mesznik Imre 2, Mocsányi Rikárd 2, Ráth I-né 2, Reitter Oszkár 2, Semsey Gyula 2, dr. Steiner Gyula 2, Winker István 2, Weiserschan Gyula 2, Bence Antal 1, Bauer Henrik 1, Buchbinder J. 1, Degrell Mihály 1, Gintzer József 1, Györi Géza 1, dr. Hainermanné 1, Hubert Manó 1, Jakobi Gábor 1, dr. Klein Mór 1, Kadelburger Ede 1, Kovách Irén 1, dr. Kéler Béla 1, dr. Král Tamás 1, Kallai M. né 1, ifj. Mayer Rezső 1, Pata Frigyes őrnagy 1, Rosenfeld Samu 1, Solymossy Zoltán 1, Szekula J. 1, Straky N. 1, dr. Weiserschan József 1, N. N. 1, H. L. 1, B. J. 1, R. J. 1, N. N. 130, olvashatatlan aláírás 1 korona. Összesen 286 kor 30 fill. E szives adományokért hálás köszönetet fejezi ki a rendezőség.

Színház, művészet.

Mária Magdolna.

— A Thália tegnapi előadása. —

A Thália-társaság lelkes művészcsoportja tegnap bemutatta nálunk Hebbel híres drámáját a „Mária Magdolna”-t.

Hebbel darabja szociális dráma, egy kiáltó vádirat a mai társadalmi rend ellen. Az élet mélységeit tárja elénk s valósággal tobzódna benne a sötét színek. A nézőtérre nehéz fojtó levegő árad a színpadról és szinte megdermedve nézzük azt a sötétséget, amely lent az élet mélységeiben uralkodik. Sehol egy napsugár, sehol egy kis derű, csupa sötétség, feketeesség és bűz, akár a pincelakások fenekén.

Természetesen Hebbel ezt tudatosan teszi. Szándékosan összeválogatta a sötétséget, hogy megrázza a társadalmat. Nem is annyira gyönyörködtetni akar, mint inkább fölháborítani. Csupa sebet és fekélyt dob elénk, hogy megundorodjunk és megjavuljunk. Voltaképpen ugynevezett agitációs munka a darab, smelylyel a mai társadalom bűneit elénk tárva, igyekszik fölláztatni a jobb érzéseket, hogy azokat a szebbnek és jobbnak hirdett jövő társadalom eszméjének megnyerje.

A mód fölért, amelylyel Hebbel a mai társadalom bűneit ostromozza, lehet vitakozni, de az igazságot, amelyet elénk tár, sajnos nem lehet letagadni. Bizony ott lenn az élet mélységeiben úgy van és az a mélység nagy, rettentően nagy. Akik nincsenek benne, el sem tudják hinni a borzalmakat, vagy ha látják is, elfordítják a tekintetüket, hogy ne lássák. Pedg előrendű érdekünk volna ezt jól látni és jól megnézni.

Hebbel egyes alakjaival nem egyéni hibákat és bűnöket állít elénk, hanem a társadalmi bűnöket. Azt kiáltja felénk, hogy azt a tömegek nem akarjuk kiemelni a mélységből, hanem benn hagyjuk őket vakon botorkálni. Így jut azután Antal-mester fia a szimbolikus kitérésre:

— Az apám azt mondja, hogy a borban az ördög van, a papom az oltárnál pedig ezt hirdeti, hogy az isten lakozik benne.

A sötétségeket, mint mindenütt, a mi közönységünk is megdermedve nézte, de a darab drámai jelenetei megragadtak. Persze hozzájárult ehhez a hatáshoz az előadás is. Mert szép előadást produkáltak ismét a Thália fiatal művészei. Kerek, öszvájó és lendületes volt az előadás mindvégig s minden szereplő tisztában volt szerepével.

Klára szerepében Forgács Rózi olyan alakítást nyújtott, amely mindenképpen megerősíti ennek a fiatal művésznőnek nagy drámai kvalitásait. Játékával úgy megrázott bennünket, hogy a fogaink is vacogtak, egészen úgy, ahogy a szerző akarta. És amellet egyszerű, természetes és igaz volt. Gyönyörű részlete volt játéknak, mikor első szerelmerével a szekretáriussal találkozik. Az a jelenet az egyetlen pár percig tartó derű és napsugár a sok sötétségben, mint mikor a pince mélységébe behatol az égi ragyog-

